

Projekt

Marek

z dnia 11 kwietnia 2023 r.

Zatwierdzony przez

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W TUSZYNIE

z dnia 5 kwietnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023- 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.) , Rada Miejska w Tuszynie **uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXXIV/262/16 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 29 grudnia 2016r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2021.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Tuszyna.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Tuszyna.

Justyna Kopałka-Siwińska

ADWOKAT

Załącznik do uchwały Nr

Rady Miejskiej w Tuszynie

z dnia 5 kwietnia 2023 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2023-2027

WPROWADZENIE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą w rodzinie. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka kształtującym osobowość, system wartości i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. Dom rodzinny powinien być przestrzenią bezpieczną, gdzie człowiek odczuwa akceptację, zrozumienie, gdzie nabieramy sił i chętnie tam wracamy. Jednak dla wielu, dom nie jest spokojną przystanią, jest miejscem niebezpiecznym, gdzie doznają cierpienia fizycznych i emocjonalnych. Warto podkreślić, że przemoc jest zjawiskiem społecznym. Nie ma żadnych granic więc dotyczy szeroko rozumianego społeczeństwa, w tym szczególnie rodziny. Przemoc wobec najbliższych związana jest ze zwykłym, codziennym przejawem funkcjonowania rodziny, a jej występowanie jest częste i na tyle powszechne, że zjawisko to jest aprobowane kulturowo, a ofiary przemocy często pozostają z tym problemem same. Brak w nich siły, aby przerwać „koło” przemocy, przyzwyczajają się do istniejącego stanu rzeczy, aż w końcu zanika w nich nadzieja na zmianę swojego losu. Ofiary przemocy często nie mają wsparcia ze strony bliskich, przyjaciół, znajomych oraz brak im wiedzy na temat form pomocy i instytucji, które świadczą pomoc i wsparcie. Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie czy uwłaczanie godności, bez względu na co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych. Przyczyny pozostawiania ofiar przy sprawcy, wynika przede wszystkim z ich zależności od oprawcy, z trudności mieszkaniowych, przekonań kulturowych, religijnych, nacisków jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów. Ponadto ogromną rolę odgrywają więzi emocjonalne. Osoba doświadczająca przemocy w całym jej cyklu wierzy w to, że sprawca nie chciał, kocha, ale nie umie wyrażać tej miłości. Często też tłumaczy zachowanie oprawcy. Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie i obelgi. Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gmin należy opracowanie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Celem Programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Art. 9a ww. ustawy stanowi, że gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym, który realizuje działania określone w Programie. Przemoc domowa może być skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony jej ofiar, zmniejszenia skali zjawiska przemocy oraz pogłębiania społecznej świadomości tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027, zwany dalej Programem.

Celem strategicznym programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększanie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma charakter długofalowy. Działania obejmują lata **2023 – 2027**.

PODSTAWY PRAWNE:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2023-2027 został opracowany i będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2021 r., poz.1249),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020 r., poz. 1359 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U.2022 r., poz.1138 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2022 r., poz.1375 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2021 r., poz.1119 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2020 r., poz.2050 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2021 r., poz.2268 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2022, poz. 44 z późn. zm.)
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2021 – 2027,

PRZEMOC W RODZINIE I JEJ RODZAJE

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 listopada 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390)**

Przemoc jest zdefiniowana jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działania naruszające prawo lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny

Definicja przemocy zawiera cztery kryteria, na podstawie których, najczęściej rozpoznaje się przemoc w rodzinie są to:

- **Intencjonalność** – jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie; zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu.
- **Dysproporcja sił** – brak równowagi sił w rodzinie – jedna osoba jest zdecydowanie silniejsza od pozostałych osób i mając tego świadomość wykorzystuje swoją przewagę.
- **Naruszanie godności i praw** – osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, poprzez np. poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie.
- **Powodowanie cierpienia i szkód** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – każde agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu oraz fizycznych obrażeń (m.in. popychanie, obezwładnienia, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie broni).

- **Przemoc psychiczna** – agresywne zachowania które mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból i cierpienie (m.in. wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczenie kontaktu z innymi osobami).
- **Przemoc ekonomiczna** – uniemożliwianie dostępu do rodzinnych dostępów finansowych, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka (m. in. odbieranie zarabianych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy).
- **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych praktyk seksualnych. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia im udzielanie pomocy.
- **Zaniedbania** - ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie często doświadczają kilku jej form jednocześnie, przemoc w rodzinie najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem. Zazwyczaj, jeżeli ktoś raz zastosował przemoc wobec bliskich osób, może zastosować ją po raz kolejny. Osoby zajmujące się zawodowo przemocą w rodzinie obserwują, że przemoc powtarza się w charakterystycznym schemacie zwanym cyklem przemocy. Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktyimizacji (stawiania się ofiarą, traktowania siebie jako ofiary) osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

1. **Faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,
2. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych,
3. **Faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Czynniki sprzyjające przemocy w rodzinie.

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe – na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie oraz roli w społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki – wiele osób stosujących przemoc w rodzinie w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest w żadnym elemencie czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, aczkolwiek osoby te często starają się usprawiedliwiać swoje zachowanie faktem bycia nietrzeźwym. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów

przemocy w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia – dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doznającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem na rozwiązywanie konfliktów jest przemoc, poprzez co będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie sama w przyszłości stosować przemoc, niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

Skutki przemocy w rodzinie. Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmiennosc nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- znęcanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami).

Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w przestępstwach, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Spoleczne konsekwencje doświadczania przemocy:

- przemoc w rodzinie jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie za sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu,
- niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY TUSZYN

Ocena skali zjawiska przemocy jest przedsięwzięciem niezwykle trudnym, ponieważ ludzie zazwyczaj niechętnie mówią o negatywnych zjawiskach, jakie występują w ich rodzinach. Jeszcze trudniej jest im przyznać się, że są ofiarami lub sprawcami przemocy wobec bliskich im osób. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie, z którym

wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji.

Od 2012 r. na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw realizowana jest procedura „Niebieskiej Karty”.

Według danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Tuszynie procedura „Niebieskiej Karty” realizowana była w następujący sposób:

Tabela 1. Procedura Niebieskiej Karty na terenie Gminy Tuszyn

ROK	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba Niebieskich Kart wszczynających procedurę w okresie sprawozdawczym	10	21	15	17	12
- w tym założonych przez Policję	10	18	15	13	11
- w tym założonych przez inny podmiot	0	3	0	4	1
- liczba procedur Niebieskich Kart kontynuowanych z lat poprzednich	9	17	3	1	7
Liczba zakończonych Niebieskich Kart w okresie sprawozdawczym	8	5	18	11	14
Liczba posiedzeń	6	20	8	8	9

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Tuszynie.

Osoby dotknięte przemocą jak również sprawcy mają możliwość korzystać z bezpłatnych porad Rady Prawnego z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i karnego. Porady i wsparcie specjalisty są udzielane w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie. Ponadto osoby, co do których zachodziło podejrzenie, że są ofiarami przemocy informowano o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach prawnych, oraz o informowano je o możliwości skorzystania z terapii. Osoby, co do których zachodziło podejrzenie, że są sprawcami przemocy informowano o konsekwencjach, w tym prawnych, stosowanej przemocy jak również o możliwościach uzyskania wsparcia terapeutycznego.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy Tuszyn w 2022 r. przeprowadzonych zostało 142 interwencji domowych (w tym 112 interwencji na terenie miasta Tuszyn i 30 na terenie Gminy Tuszyn), gdzie źródłem konfliktu było nadużywanie alkoholu przez domowników.

Według danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w okresie od stycznia do grudnia 2022 r. wpłynęły 4 wnioski celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu i odbyło się 16 posiedzeń.

W 2022 r. 187 osoby skorzystały z pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa m.in. psychologicznego, prawnego, rodzinnego udzielanego w Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani. Ofiarami przemocy są najczęściej kobiety i dzieci. Sprawcami byli mężczyźni, w większości przypadków uzależnieni od alkoholu.

Tabela 2. Udzielona pomoc i wsparcie osobom dotkniętym.

Rok	2019	2020	2021	2022
Udzielenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie przez Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani – Liczba udzielonych porad ogółem	171	75	189	187

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań rocznych dotyczących przemocy za rok 2019,2020,2021,2022.

Ze spostrzeżeń pracowników socjalnych wynika, że zjawisko przemocy na terenie Gminy nie jest rozpowszechnione. Nie należy jednak tego problemu bagatelizować, albowiem sprawy związane z przemocą często jeszcze przez niektórych są skrywane i być może o niektórych przypadkach pracownicy socjalni mogą nie mieć wiedzy.

Na terenie Miasta i Gminy Tuszyn zostały przeprowadzone badania społeczne mające na celu zdiagnozowanie skali problemów przemocy w rodzinie. Z przeprowadzonych badań wynika, że przemoc jest zjawiskiem którego ludzie się wstydzą i nie chcą o tym mówić. Najczęściej występującym rodzajem przemocy stosowanej wobec dzieci i młodzieży według badań jest przemoc fizyczna w postaci klapsów i bicia, oraz psychiczna pod postacią raniących słów, które budzą poczucie winy. Wśród osób dorosłych dominuje przemoc psychiczna, zaś przemoc fizyczna występuje najczęściej wraz z uzależnieniem od alkoholu. W przekonaniach respondentów wciąż funkcjonują błędne stereotypy dotyczące stosowania przemocy. W konsekwencji może wpływać to na trudności w przeciwstawianiu się niewłaściwym i wręcz patologicznym zachowaniom dorosłych osób, gdyż uważają je za normalne i powszechnie akceptowane. Z analizy przeprowadzonych ankiet zastosowanych w badaniu społecznym wynika, że przemoc istnieje, jednak dorośli uważają iż to zjawisko nie dotyczy ich rodziny, widzą jednak to u innych np. sąsiadów.

ADRESACI PROGRAMU

Program przeznaczony jest do:

- 1) ofiar przemocy w rodzinie:
 - a) dzieci,
 - b) współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - c) osób starszych,
 - d) osób niepełnosprawnych;
- 2) sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą;
- 4) świadków przemocy;
- 5) społeczności lokalnej.

Wsparcie dla osób doznających przemocy utrudniają:

- 1) brak bazy lokalowej dla ofiar przemocy domowej;
- 2) brak możliwości izolowania sprawców przemocy;
- 3) długi okres rozstrzygania spraw w sądach;
- 4) niska świadomość społeczna;
- 5) funkcjonowanie stereotypów na temat przemocy;
- 6) zatajanie przez członków rodziny i bliskich przemocy domowej;
- 7) brak współdziałania ze strony osoby doznającej przemocy.

CEL PROGRAMU I ZADANIA

Cel główny programu: Podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc oraz ochrony ofiar przemocy.

Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań nakierowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych zachowań i postaw.

Cele szczegółowe:

- 1) podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji w rodzinach zagrożonych zjawiskiem przemocy;
- 2) podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 4) podnoszenie kompetencji osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PROGRAMU

1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie:

- 1) diagnozowanie i monitorowanie przez podmioty realizujące procedurę „Niebieskiej Karty tzw. „grup ryzyka”;
- 2) pogłębianie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie;
- 3) rozpowszechnianie informacji o możliwościach i formach pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie;
- 4) zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie;
- 5) propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i wdrażanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych;
- 6) realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 7) podejmowanie działań w celu zapewnienia pomocy formie np. poradnictwa specjalistycznego oraz wsparcia i bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 8) udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.

2. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) diagnozowanie i monitoring zjawiska przemocy na terenie gminy;
- 2) działalność zespołu interdyscyplinarnego.
- 3) poradnictwo specjalistyczne dla ofiar i sprawców, w tym: prawnego, psychologicznego, socjalnego, rodzinnego.

3. Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie:

- 1) realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych;
- 2) rozwój nowych form wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie;
- 3) poszerzenie oferty środowiskowych form dotyczących zagadnień z poradnictwa i doradztwa edukacyjno – zawodowego;
- 4) wspomaganie działalności instytucji realizujących zdania w zakresie pomocy ofiarom przemocy.

4. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego:

- 1) systematyczna edukacja i podnoszenie kompetencji służb stykających się z problematyką przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą;

- 3) wypracowanie procedur aktywnej i stałej współpracy placówek oświatowych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i Kościoła;
- 4) stałe podnoszenie jakości usług świadczonych przez instytucje pomocowe;
- 5) aktywność, współdziałanie i wymiana informacji między służbami ;
- 6) przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

INSTYTUCJE REALIZUJĄCE PROGRAM

Działania wyznaczone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027 w Gminie Tuszyn mają charakter ciągły.

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację w/w działań wyznaczonych w Gminnym Programie jest Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej im. Mariusza Chołuja w Tuszynie.

Podmiotami realizującymi działania są:

- Zespół Interdyscyplinarny w Tuszynie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani;
- Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie;
- Placówki Oświatowe.
- Policja

Działania zasobów instytucjonalnych Gminy Tuszyn

Tabela 3. Działania zasobów instytucjonalnych Gminy Tuszyn

Lp.	Instytucja	Działalność wspierająca rodzin z problem przemocy
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej im. Mariusza Chołuja w Tuszynie	Praca socjalna realizowaną w formie pomocy finansowej, rzeczowej, dożywiania dzieci w szkołach, przedszkolach, bursach; aktywizacja społeczna i zawodowa, udzielanie informacji, kierowanie do odpowiednich instytucji. Organizuje także obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego.
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie	Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach udzielania pomocy. Zadaniem Zespołu jest również inicjowanie działań w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie mającym na celu budowanie i realizację strategii postępowania dla konkretnej rodziny dotkniętej przemocą. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele służb i instytucji posiadających kompetencje do pracy przy rozwiązywaniu specyficznych problemów w konkretnej rodzinie (wśród nich mogą być członkowie ZI) skład jest zawsze dobierany w zależności od potrzeb rodziny. Wsparcie i pomoc dla rodzin w przezwyciężeniu problemu, kierowanie osób dotkniętych przemocą do specjalistów tj. psychologa, radcy prawnego.

3	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuszynie	Profilaktyka uzależnień, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie problemom związanym z nadużywaniem alkoholu.
4	Placówki oświatowe	Działalność edukacyjno – wychowawcza poprzez m.in. organizowanie zajęć pozaszkolnych, organizowanie dzieciom czasu wolnego - koła zainteresowań, świetlice szkolne; socjoterapeutyczne i realizację programów z zakresu profilaktyki uzależnień, przemocy, odpowiedzialności karnej nieletnich; włączanie się w ogólnokrajowe kampanie promujące rodzinę; szkolenia, pomoc psychologiczno - pedagogiczna dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Nauczyciel, wychowawca, pedagog, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest ofiarą bądź świadkiem przemocy ma obowiązek: - sporządzić jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń, -nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka, -współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie w sytuacji stwierdzenia przemocy, -powiadomić sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka, -wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy, - monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych, -udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego.
5	Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie	Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy w rodzinie kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest: -rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć, -umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania, -poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy, -wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach, -poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, -w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, -w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejranych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.
6	Policja	Do podstawowych zadań policji należy m.in.: -ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, -inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, -wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Działania chroniące ofiary przemocy podejmowane są przez policję zgodnie z obowiązującym prawem: -interwencja, -sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa), -zatrzymanie sprawców

		przemocy stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia, -wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, - zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, -podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy, udzielanie informacji ofiarom przemocy o możliwości uzyskania pomocy. Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił pomiędzy sprawcą a ofiarą oraz umożliwienie ofiarom uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb. Ogromną rolę w walce z przemocą odgrywają dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących ofierze prawach, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. schroniskach, placówkach psychologiczno-pedagogicznych.
7	Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani	Wszelka działalność w zakresie profilaktyki uzależnień, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży, problemom związanym z nadużywaniem alkoholu; działalność edukacyjno – wychowawcza w placówkach oświatowych.

Tabela 4.

Działania, okresy realizacji, realizatorzy, wskaźniki i źródła finansowania celów szczegółowych programu

<i>Lp.</i>	<i>Działanie</i>	<i>Okres realizacji</i>	<i>Realizator</i>	<i>Wskaźnik</i>	<i>Źródła finansowania</i>
1.	Pomoc materialna i finansowa	2023-2027	MOPS	Liczba rodzin objętych wsparciem	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.	Pomoc w formie dożywiania	2023-2027	MOPS. placówki oświatowe	Liczba rodzin objętych wsparciem	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
3.	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci w rodzinach,	2023-2027	Samorządowa Przychodnia Zdrowia, MOPS,	Liczba wspieranych, monitorowanych dzieci	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
4.	Zapewnienie wsparcia rodzinie w formie: asystenta rodziny, rodziny wspierającej	2023-2027	MOPS	Liczba wspieranych rodzin	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne

5.	Organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dzieciom	2023-2027	Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani, Placówki oświatowe, stowarzyszenia	Liczba zorganizowanych form wypoczynku	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
----	---	-----------	---	--	---

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Przewidywanymi efektami podejmowanych działań mają być:

- 1) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie i sprawcom przemocy;
- 3) wzrost zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy;
- 4) ograniczenie powstawania sytuacji kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie;
- 5) usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;
- 6) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie.

MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, przedkładaną Komisji Infrastruktury Społecznej przez Kierownika MOPS w Tuszynie w terminie do 31 marca każdego roku, za rok poprzedni.

Ponadto na bieżąco sprawowany będzie nadzór nad realizacją programu i podejmowanie niezbędnych działań zmierzających do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

EWALUACJA

Monitoring to systematyczne określanie dynamiki zmian danego zjawiska. Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów tak w aspekcie finansowym jak i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych problemów społecznych.

Realizacja działań przewidzianych w celach powyższego programu odbywać się będzie, w ramach kompetencji poszczególnych realizatorów programu. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, będzie coroczne sprawozdanie z realizacji programu.

Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.

Narzędzia ewaluacji Programu:

- 1) systematyczne zbieranie i analiza danych dotyczących realizacji Programu;
- 2) systematyczna kontrola i monitoring realizowanych zadań pod względem jakości, czasu oraz efektywności;
- 3) sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji Programu zawierających opis przeprowadzonych działań i dane statystyczne;
- 4) sporządzenie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych.

Dla zbadania efektów programu, w trakcie jego realizacji Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej im. Mariusza Chołuja w Tuszynie dokona ewaluacji Programu do 31-go marca każdego roku, za rok poprzedni.

Ewaluacja przeprowadzona zostanie pod kątem następujących kryteriów:

1) adekwatności

– stopień dostosowania programu do potrzeb osób, które zostały nim objęte,

2) użyteczności

– stopień przydatności programu dla odbiorców;

3) skuteczności

– stopień osiągnięcia zaplanowanych celów;

4) efektywności

– sprawność działań podejmowanych w toku realizacji programu;

5) oddziaływania

– stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie;

6) trwałości

- stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027 będą środki finansowe własne i środki finansowe z budżetu państwa, oraz środki pozyskiwane z innych źródeł.

Rok	2021	2022
Zespół Interdyscyplinary – przy MOPS w Tuszynie	2 002,92 zł	1 049,95 zł
Porady prawne psychologiczne – z zakresu przemocy	4 140,00 zł	7 952,00 zł
Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani - przeciwdziałanie alkoholizmowi	144 770,11 zł	169 336,12 zł

PODSUMOWANIE

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja działań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb społeczności lokalnej. Celem niniejszego programu jest dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy ofiarom z jednoczesnym, pakietem działań, adresowanych do sprawców. Problemu przemocy w rodzinie nie rozwiąże się w wyniku jednostronnie podjętych działań. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie powinno się opierać przede wszystkim na interdyscyplinarności działań instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem i zapobieganiem problemowi przemocy, informowaniu społeczeństwa, profesjonalizmie osób pomagających oraz stałym podnoszeniu kwalifikacji pracowników realizujących działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Należy zatem stwierdzić, że skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy i współdziałania instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie oraz służb odpowiedzialnych za nasze bezpieczeństwo.